

andrej renčo

ďuriče

PRO
VYDAVATELSTVO

Text

© 1977, 2013 Andrej Renčo (dedičia)

Fotografie

Zoznam autorov na str. 212

Pôvodné vydanie lektorovali

Ing. Branislav Baka

František Siget

Koloman Slimák

Vydavateľ

PRO, s.r.o., Banská Bystrica pre Lubomíra Renča

Druhé, aktualizované vydanie, 2013

ISBN 978-80-89057-42-9

OBSAH

Úvod.....	9
Úvod k druhému vydaniu.....	11
Pri storočnici narodenia Andreja Renča.....	13
A. VÝVOJ DURIČOV.....	15
B. PLEMENNÉ TYPY.....	18
I. Východné duriče.....	18
1. Ruskaja gončaja – Ruský durič.....	19
2. Ruskaja pegaja gončaja – Strakatý ruský durič.....	21
3. Estónsky durič.....	22
II. Južné duriče.....	25
1. Cirneco dell’Etna – Čirneko z Etny.....	26
2. Podenco Ibicenco – Ibizský podenko.....	28
3. Podengo Português – Portugalský podenko.....	29
III. Západné duriče.....	31
1. Chien de Saint Hubert – Bloodhound.....	34
Basety.....	37
2. Basset artésien normand – Artésko-normandský basset.....	39
3. Basset bleu de Gascogne – Modrý gaskonský basset.....	40
4. Grand Basset Griffon Vendéen – Veľký vendejský hrubosrstý basset.....	42
5. Petit Basset Griffon Vendéen – Malý vendejský hrubosrstý basset.....	43
6. Basset Fauve de Bretagne – Plavý bretónsky basset.....	45

7.	Basset Hound – Baset.....	46
8.	Beagle – Bígl.....	48
9.	Harrier.....	50
10.	English Foxhound – Anglický foxhound.....	52
11.	Griffon Nivernais – Nivernský durič.....	54
12.	Briquet Griffon Vendéen – Malý vendejský hrubosrstý durič.....	55
13.	Ariégeois.....	56
14.	Gascon Saintongeois – Gaskonsko-saintongeský durič.....	57
15.	Grand Bleu de Gascogne – Veľký modrý gaskonský durič.....	59
16.	Levesque.....	60
17.	Poitevin.....	62
18.	Billy.....	62
19.	Chambray.....	63
20.	Normand Poitevin.....	64
21.	Chien d'Artois – Artoiský durič.....	65
22.	Artésien Normand.....	66
23.	Porcelaine.....	67
24.	Petit bleu de Gascogne – Malý modrý gaskonský durič.....	68
25.	Griffon bleu de Gascogne – Gaskonský hrubosrstý durič.....	69
26.	Griffon fauve de Bretagne – Plavý bretónsky hrubosrstý durič.....	70
27.	Français tricolore – Francúzsky trojfarebný durič.....	71
28.	Français blanc et noir – Francúzsky bielo-čierny durič.....	72
29.	Grand Griffon Vendéen – Veľký vendejský hrubosrstý durič.....	74
30.	Beagle-Harrier.....	75
	Švajčiarske duriče.....	76
31.	Schweizer Laufhund - Chien Courant Suisse – Švajčiarsky durič.....	77
32.	Lucerne Hound – Lucernský durič.....	78
33.	Bernese Hound – Bernský durič.....	78
34.	Jura Hound – Jurský durič (zvaný i bruno).....	78
35.	Schwyz Hound – Švajčiarsky hrubosrstý durič.....	79
36.	Schweizerischer Niederlaufhund – Malý švajčiarsky durič.....	79
37.	Sabueso Español – Španielsky (sabueso) durič.....	80
38.	Polské duriče.....	81
	Americké duriče.....	85
39.	American Foxhound – Americký foxhound.....	85

40. Coonhound – Durič medvedíkovitý.....	86
41. Black and Tan Coonhound – Durič medvedíkovitý čierny s odznakmi	89
42. Otterhound – Vydrár.....	89
43. Rastreador Brasileiro	90
IV. Intermediárne duriče.....	90
1. Hellinikos Ichnilatis – Grécky durič.....	91
2. Segugio Italiano – Taliansky (segugio) durič	93
3. Srpski Trobojni Gonic – Srbský trojfarebný durič.....	96
4. Crnogorski Planinski Gonic – Čiernohorský planinský durič	97
5. Istarski Kratkodlaki Gonic – Istrijský krátkosrstý durič	98
6. Istarski Ostrodlaki Gonic – Istrijský drsnosrstý durič.....	99
7. Posavski Gonic – Posávsky durič.....	101
8. Bosanski Ostrodlaki Gonic – Bosniansky drsnosrstý durič Barak ..	102
Rakúske duriče.....	104
9. Brandl-bracke (Vieräugl) – Rakúsky krátkosrstý durič.....	104
10. Tiroler Bracke – Tirolský durič.....	105
11. Steierische Rauhaarbracke – Štajerský hrubosrstý durič.....	107
12. Steinbracke – Skalný durič.....	109
Jazvečíkovité duriče.....	109
13. Westfälische Dachsbracke – Vestfálsky jazvečíkovitý durič.....	110
14. Alpenländische Dachsbracke – Alpský jazvečíkovitý durič.....	111
15. Erdélyi kopó – Sedmohradský durič.....	112
16. Slovenský kopov.....	114
Severské duriče.....	118
17. Dunker.....	119
18. Hygenhund – Hygenov durič	120
19. Haldenstøver – Haldenský durič	121
20. Hamiltonstövare – Hamiltonov durič	122
21. Schillerstövare – Schillerov durič	124
22. Smålandsstövare – Smalandský durič	125
23. Drever – Švédsky jazvečíkovitý durič.....	126
24. Suomenajokoiria – Fínsky durič	128

Iné atypické duriče.....	129
25. Rhodesian Ridgeback – Rodézsky ridžbek.....	129
C. VLASTNOSTI A POUŽÍVANIE DURIČOV	130
Otázky psychofyziologické.....	135
1. Práca s nízkym a vysokým nosom.....	135
2. Hlasitosť.....	136
3. Ostrosť a smelosť.....	139
4. Rýchlosť a vytrvalosť	141
D. CHOV.....	144
E. VÝCHOVA A VÝCVIK	150
I. Výchova šteňaťa.....	151
1. Osvojenie si pána.....	151
2. Zvyknutie si na meno.....	152
3. Návyk na vykázané miesto na odpočinok.....	152
4. Čistota v byte	152
5. Návyk na obojok	153
6. Reagovanie na privolávací signál.....	153
7. Rešpektovanie zákazu	154
II. Výcvik	155
1. Princíp výcviku	155
2. Spôsoby výcviku	156
3. Najčastejšie chyby pri výchove a výcviku psa	159
4. Výcvikové pomôcky	160
5. Chôdza pri nohe	160
6. Pribiehanie na privolávací signál.....	163
7. Odloženie.....	165
8. Výcvik v odvahe.....	168
9. Hľadanie	172
10. Durenie	175
11. Poľovanie na zajace	176
12. Poľovanie na líšky.....	177
13. Poľovanie na diviaky.....	178

14. Poľovanie na vlky	181
15. Durič a medveď	182
16. Dohľadávanie.....	183
17. Správanie sa pri skonanej zveri a na stanovišti	185
18. Vytrvalosť.....	186
19. Sledovacie zariadenia pri využívaní duričov.....	187
F. VÝSTAVY A SKÚŠKY	189
I. Výstavy	190
II. Skúšky	191
III. Skúšobný poriadok pre skúšky duričov	192
1. Druhy skúšok	192
I. Skúšky duričov – SD	193
II. Farbiarske skúšky duričov – FD	193
2. Predmety skúšok.....	194
I. Čuch.....	194
II. Hľadanie	194
III. Durenie	195
IV. Hlasitosť na stope	196
V. Dohľadávka diviaka po stope	196
VI. Odvaha psa pri diviačej zveri	200
VII. Poslušnosť.....	201
VIII. Správanie sa pri zastrelenej zveri	202
IX. Vytrvalosť.....	202
X. Orientácia	202
XI. Vodenie psa	203
XII. Odloženie psa	203
XIII. Správanie sa na stanovišti.....	204
XIV. Správanie sa po výstrele.....	204
Prehľad plemien podľa FCI.....	208
Autori fotografií	212
Literatúra.....	214

*Túto kresbu venoval akademický maliar Viktor Bilčík
priateľovi Andrejovi Renčovi v roku 1978.*

ÚVOD

Po tridsiatke sa púšťajú roky do cvalu, ako mi to už mať moja pripomínala, a keď sa človeku priblíži šesťdesiat, zmocňuje sa ho nevdojak nutkavý pocit, aby pozhŕňal získané skúsenosti a odovzdal ich mladším. Taký je už kolobeh života a taký je aj princíp progresu ľudskej spoločnosti. Ani poľovníci nie sú v tomto smere výnimkou. Nuž, pokúšam sa o to aj ja.

Podľa politicko-ekonomickej definície je poľovníctvo časťou poľnohospodárskej a lesnej prvovýroby. Touto tézou sa u nás už roky v rôznych obmenách operovalo a operuje. V súčasnosti vari ešte viac ako v minulosti. Žiada sa tu však v záujme objektívnej pravdy poznamenať, že sme si už akosi zvykli pozerieť na poľovníctvo len z ekonomického aspektu. Stavíme na obdiv len to, čo nám prináša pre spoločnosť po materiálnej stránke a tento pohľad zámerne preferujeme pred verejnosťou na úkor subjektívneho hľadiska zo strany samých poľovníkov. Najviac, ak ho zavše ostýchavo a bojzливо trochu poodhalíme.

A prečo? Prečo nepriznáme bez obavy a na rovnakej úrovni aj to, že poľovníctvo okrem starostlivosti o zver, okrem zveľadovania jej početných stavov a kvality, okrem množstva prác a povinností, ktoré s touto činnosťou súvisia a ich plnenie tak obligátne, honosne a zámerne zverejňujeme, je pre človeka aj splňaním jeho odvekej túžby po kráse, zhmotnením romantických snov, záľubou, rekreáciou, zdrojom ušľachtilých emócií a nie napokon, aj vysokohodnotným športom.

Práve pre túto druhú stránku veci plnia sa aj tie náročné hospodárske ukazovatele, práve ona je hlavným stimulom pomáhajúcim vzrastu poľovníckych radov.

Aj na poľovnícku kynológiu sme si zvykli pozerieť viac-menej len z hľadiska hospodárskeho efektu. Trochu tým zastierame skutočnosť, že dôležitú úlohu v chove poľovních psov má práve záľuba. Práve záľuba nabáda k výcviku i k súťaženiu a podmieňuje aj úspechy vo vlastnej poľovníckej praxi. Chabú má predstavu, ak si niekto myslí, že samotným vydávaním predpisov a administratívnymi zásahmi dosiahneme žiaduci vzrast početných stavov poľovních psov a najmä vzrast ich kvality. Kto chová poľného psa len z povinnosti, pretože mu to predpisuje zákon, tomu je chov, výcvik i cieľavedomé zapracovanie psa len nepríjemnou povinnosťou a za takýchto okolností je na poľutovanie či už pes alebo jeho držiteľ.

Úplne iná je situácia u poľovníka, ktorý plní spomínané úlohy zo záľuby, vie ho očariť pohľad na vystavovanie temperamentného stavača, nadchne ho sústredená práca farbiara, odvaha brlohára alebo vie všetkými zmyslami vychutnať rôznorodú, vysoko náročnú prácu kopova a s úľubou sa vie započúvať do jeho zvonivého hlasu.

Len od takýchto ľudí možno očakávať, že zo psa obdareného poľovnými vlohami vychovajú pomocníka, ktorého výkony bude každý kvitovať s uznaním a v plnej miere bude spĺňať aj ekonomický atribút zákona.

O poľovných psoch sa u nás už napísali viaceré publikácie, ale problematiku chovu a používania duričov dosiaľ podrobnejšie nespracovali. Ide pritom o plemená, ktoré majú na Slovensku miesto v dvoch tretinách poľovných revírov. Pokúšam sa preto túto medzeru vyplniť v skromnej nádeji, že sa mi aspoň čiastočne podarí priblížiť duriče poľovníckej verejnosti a upraviť i jej názor na ich používanie v poľovníckej praxi.

Hádám sa mi podarí nadviazať na pekné tradície slovenských kopoviarov, ktorých by sme sa nemali zriekať, lebo práve oni by mali tvoriť východiskovú bázu k ďalšiemu rozvoju úžitkovosti týchto plemien. Len tak možno dosiahnuť všestrannosť v používaní duričov a súčasne zabezpečiť udržanie kúzla športového poľovania pri zachovaní hospodárskych aspektov, ktoré poľovný zákon sleduje v prvom rade.

Športový spôsob poľovania s duričmi na zajace, líšky a najmä na diviaky sa vo svete hodnotí vysoko. Pretože naše poľovníctvo zastáva v Európe popredné miesto, zaväzuje nás to aj k tomu, aby sa poľovanie s duričmi nevykonávalo len extenzívnym spôsobom, ale aby jeho moderným poňatím znamenalo i hospodársky prínos. Musíme sa usilovať, aby sme ťažisko používania duričov posúvali viac na prácu po výstrele. Úspešne vykonaná dohľadávka bude pre duriča vždy veľmi cennou devízou. Aj z individuálneho aspektu je však zrejmé, že každý súcejší poľovník si veľmi vysoko cení práve úlovok, ktorý mu pes dohľadal za ťažkých podmienok. Musíme byť teda nekompromisne za výcvik duričov, za výcvik systematický a cieľavedomý, zameraný na všestrannosť a vysokú efektívnosť.

Budem veľmi rád, ak poznatky o duričoch zhrnuté v tejto práci poslúžia ako vodidlo najmä mladým poľovníkom, nezaťaženým konzervativizmom minulých čias. Budem rád, ak monografický prehľad o registrovaných plemenách duričov prispeje poľovníckej verejnosti na rozšírenie doterajších poznatkov o duričoch. S osobitnou srdečnosťou venujem túto prácu všetkým členom Klubu chovateľov duričov a najmä tým, čo sa v akejkolvek miere pričínili o jeho činnosť.

Banská Bystrica január 1976

Andrej Renčo

ÚVOD K DRUHÉMU VYDANIU

Reedícia skromného diela slovenskej kynologickej literatúry bola iniciovaná mnohými poľovníckymi kynológmi, ktorým chýba komplexný prehľad o duričoch používaných pri love, a ktorý im táto publikácia poskytuje.

Publikácia vznikala v čase, keď čo i len samotné vycestovanie napríklad do Rakúska bolo spojené s veľkými problémami, čo môže byť dnešnej mladej generácii ťažko pochopiteľné. O to viac by sme si mali vážiť prínos autora, ktorý v takýchto neľahkých podmienkach poskytol našim kynológom solídny prehľad o duričoch a aj dnešnej generácii má čo povedať. Stojí za zmienku, že knižka vyšla v ruskom preklade v bývalom Sovietskom zväze vo veľkom náklade.

Za štyridsať rokov, ktoré uplynuli od vydania tejto knižočky, sa v kynológii, poľovníctve i spoločnosti mnohé zmenilo. Mnohé k lepšiemu a čosi – subjektívne vidiac – aj k horšiemu. Neprináleží mi robiť analýzy slovenskej kynológie, cítim len potrebu prispieť k informovanosti súčasných mladých chovateľov duričov, ktorým takáto publikácia chýba, a poskytnúť im nové, doplnené vydanie. Toto je doplnené o niektoré novinky, o ktorých autor pred štyridsiatimi rokmi ani nespíval. Mám na mysli sledovanie práce psa prostredníctvom GPS, overovanie identity psa pomocou čipov, nové veterinárne postupy, liečivá a podobne.

Autor sa v pôvodnom vydaní často odvoláva na prácu duriča pri poľovaní na zajaca. Vieme všetci, aká je poľovnícka prax teraz, že individuálne poľovanie na zajace s kopovom u nás na Slovensku, ale aj v Česku, patrí histórii. Z úcty k autorovi a histórii vývoja duriča túto stať nechávame nedotknutú, hoci už nie je aktuálna.

Každý, kto sa venuje aktívnej poľovačke s duričmi, ocení ich prínos pre úspech poľovačky. Paleta duričov je pomerne pestrá. Každý z nás má svojho favorita, svoje obľúbené plemeno, na ktoré nedá dopustiť. Tvrdiť, že jedine to naše obľúbené plemeno je to najlepšie je demagógia. V každom regióne sa podmienky výrazne líšia a aj požiadavky na duričov sa v závislosti od toho menia. Dá sa povedať, že súčasná paleta duričov, používaných hlavne na lov diviačej zveri na Slovensku, s rezervou pokrýva požiadavky kladené na duriča vo všetkých regiónoch.

Andrej Renčo intenzívne poľoval v nádherných slovenských revíroch a presvedčil sa o tom, že v našich podmienkach je zo všetkých plemien duričov jedným z najvhodnejších práve naše národné plemeno slovenský kopov. Jeho vitalita a temperament sú u nás ťažko nahraditeľné. S potešením môžem konštatovať, že jeho kvality sa dnes cenia v mnohých krajinách Európy, ba aj v zámorí. Ono to neprišlo samo. Je za tým mnoho poctivej chovateľskej práce nepoznačenej komerciou a ostatnými neduhmi spojenými s dnešnou kynológiou na Slovensku a vo svete.

Verím, že knižočka, ktorú vám napísal Andrej Renčo, bude pre vás prínosom a aj s odstupom mnohých rokov vám bude mať čo povedať.

Autorovi tejto publikácie vďačím za moje najkrajšie poľovnícke zážitky, ktoré sme spoločne prežili. Bol to najušľachtilejší vzťah medzi dvoma poľovníkmi – otcom a synom, vyjadrený úprimnou radosťou jedného z úspechu druhého a spoločným zármutkom z neúspechu niektorého z nás.

Banská Bystrica február 2013

Lubomír Renčo

PRI STOROČNICI NARODENIA ANDREJA RENČA 1911 – 1989

Dokopy nás dali psy – presnejšie naše prvé národné plemeno psov, uznané Medzinárodnou kynologickou federáciou – slovenské kopovy. V revíri, kde som od mladosti poľoval, sme vždy mali dostatok diviakov. Kde majú poľovníci v revíri túto zver, nezaobídu sa bez slovenského kopova. Ja som dostal po prvý raz mladého kopovčeka, o ktorom bolo už vtedy isté, že pre nadmernú výšku sa do chovu nemôže dostať, hoci inak mal všetky vlastnosti, ktoré dobrý kopov má mať. Už ako trojmesačný sa stretol s diviakmi a hoci bol príliš mladý, správal sa ako starý, skúsený diviačiar. Mal som ho však veľmi krátko. Na jednej spoločnej poľovačke na diviaky ho spolu so statným kancom strelil lesník, o ktorom sa dalo predpokladať, že bude dostatočne skúsený, ale aj opatrný. A on – strelil diviaka a druhou ranou môjho Lesana, ktorý bol v tom okamihu na diviakovi. Lesan netrpel. Bol to čistý priestrel srdca. Skončil pri plnení svojich povinností. Po tejto smutnej skúsenosti som sa zariokol, že už nikdy v živote slovenského kopova nechcem. Stalo sa však, že lesník, ktorý nešťastnou náhodou prispel k tomu, že som stratil výborného pomocníka poľovníkov, mi podaroval ďalšieho kopova – už skúsenú trojročnú sučku. Bola naozaj výborná. Vtedy som pochopil, že bez toho, aby som sa podrobnejšie teoreticky zaoberal chovom, ale aj výcvikom kopovov, sa s týmto ušľachtilým plemenom psov poľovať nedá.

A tak sa mi dostala do rúk dovtedy jediná publikácia o duričoch a špeciálne o slovenských kopovoch. Jej autorom bol Andrej Renčo z Banskej Bystrice. Veľmi rýchlo som sa potom s ním zoznámil aj osobne – na jednej z mnohých prednášok, ktoré Andrej Renčo absolvoval po celom Slovensku. Zistil som, že tento poľovník je nielen vynikajúcim znalcom plemien poľovných psov, ale že je to aj vynikajúci človek, ktorý sa propagácii slovenských kopovov venuje naozaj zanietene a obetavo. A bol to práve Andrej Renčo, ktorý ma „napasoval“ do cechu kopoviarskeho naozaj naplno. Spolu s ďalšími zanietencami pre kopovy usiloval o prosperitu vtedajšieho Klubu chovateľov duričov, ale zvlášť mu ležali na srdci slovenské kopovy. Patril medzi prvých kopoviarov, ktorí prišli s návrhom odčleniť sa od Klubu duričov a vytvoriť samostatný Klub slovenských kopovov. Bol to Andrej Renčo, kto sa najviac pričínal a zaslúžil o vznik nového Klubu chovateľov

slovenských kopovov a rozhodne mu patrí aj zásluha na tom, že plemeno slovenských kopovov uznala Medzinárodná kynologická federácia (FCI) za prvé slovenské plemeno poľovníckych psov na Slovensku.

Bola to tvrdá a veľmi zodpovedná robota, vybrať z rôznych typov kopovov na Slovensku psy, ktoré niesli všetky znaky samostatného plemena – slovenského kopova. V úzkej spolupráci s chovateľmi zo všetkých kútov Slovenska sa to nakoniec podarilo a nové plemeno poľovníckych psov bolo na svete a nieslo hrdý titul „slovenský kopov“.

Toto všetko opisujem preto, že vo februári 2011 by sa Andrej Renčo dožil akurát storočnicu. A je hodno aspoň takto skromne si pripomenúť meno človeka, ktorý stál pri vzniku a všestrannom rozvoji tohto nového plemena – prvého na Slovensku, ktoré uznal za samostatné plemeno poľovníckych psov aj najvyšší kynologický orgán na svete Medzinárodná kynologická federácia.

Pravda, Andrej Renčo už dávnejšie nie je medzi nami. Ale stopy jeho práce vidieť aj dnes v úspešnej činnosti chovateľov slovenských kopovov na Slovensku, ale aj vo svete. A pri riešení nejedného kopoviarskeho príbehu si stále viac uvedomujeme: chýbaš nám, ujo Renčo, priateľ, na ktorého sa dalo vždy spoľahnúť, človek, ktorý venoval všetok svoj voľný čas, silu a energiu vzniku, a potom všestrannému rozvoju tohto plemena...

Chýbaš nám, ujo Renčo! S Tebou by sa celkom iste dali ľahšie a rýchlejšie riešiť všetky problémy, ktoré súvisia so súčasným slovenským poľovníctvom a Tvojou životnou láskou – so slovenskými kopovmi. Ale ak splníme Tvoj odkaz „psom treba rozumieť a mať ich rád“, tak sa celkom iste aj v ďalších rokoch a desaťročiach bude vývoj slovenských kopovov rozvíjať v správnych koľajach. A s ľuďmi, ktorí tomuto plemenu poľovníckych psov aj rozumejú.

Banská Bystrica 2011

Ondrej Bartoš

A. VÝVOJ DURIČOV

Poľovníctvo už od vekov predstavovalo pre ľudí zdroj obživy aj zábavy, potešenia i náruživosti. Bolo vždy náročné na zdatnosť tých, čo si poľovaním zabezpečovali obživu, štedré k tým, čo mohli v ňom hľadať zábavu a rozptýlenie, a stále lákavé pre všetkých, ktorých očarilo svojím kúzlom. Ľudia sa mu venovali všade tam, kde sa nachádzala poľovná zver, hoci právo na túto činnosť si nezriedka osobovali najmä tí, čo sa dostali k moci.

Poľovnícka činnosť motivovala už najstaršie prejavy výtvarného umenia a písomníctva. V literatúre, dávných písomnostiach, poézii, rovnako vo výtvarnom umení, heraldike, archeologických objavoch, aj v poznatkoch dedukovaných z výsledkov bádania v rôznych iných vedných odboroch, ktoré sa vzťahujú na poľovníctvo, nachádzame zmienky o poľovných psoch. Emocionálne prvky poľovníctva inšpirovali tvorcov jaskynných kresieb, egyptských reliéfov, autorov diel helénskej kultúry, stredoveku aj novoveku. Všade tam sa stretávame s poľovným psom.

Pes vždy vedel človeka upútať svojím zjavom, povahou i vlastnosťami a prilipol k nemu tak ako nijaké iné z domácich zvierat. Patrí medzi prvé domáce zvieratá. Domestikoval sa asi pred 10 000 až 12 000 rokmi, v období takzvanej „neolitickej revolúcie“.

V súčasnosti poznáme na svete okolo 380 rozličných psích plemien, ktoré sa od seba odlišujú rozličnými znakmi, a to nielen veľkosťou tela, druhom a farbou srsti, ale aj povahovými vlastnosťami a rozdielnosťou fyziologického prejavu. Na základe týchto znakov možno usudzovať, že pes pochádza z viacerých druhov psovitéch šeliem. Najpravdepodobnejšia je asi Darwinova teória, podľa ktorej pes pochádza z vlkov a šakalov.

Vzrastajúca starostlivosť človeka o domáce zvieratá a takzvaná mikroklima spôsobili postupné zmeny ich biologických vlastností a v správaní sa, najmä vplyvom zmenenej hormonálnej a nervovej sústavy a variability vonkajších foriem. Pri psoch sa tieto zmeny prejavili v oveľa väčšom rozsahu ako pri ostatných domácich zvieratách.

Keď neskoršie začal človek zámerne zasahovať do psej plemenitby tým, že vyberal na párenie vhodných partnerov, pri získanom potomstve sa objavili

ďalšie morfológické a fyziologické zmeny, a to nielen vo vonkajšom výzore, ale aj v reagovaní na vonkajšie popudy.

Pes je veľmi vnímavý na všetky genetické faktory a len tak si môžeme vysvetliť mimoriadne rozdiely vo veľkosti, sfarbení a osrstení jednotlivých psích plemien, odlišnosti v povahe, vo vlastnostiach a fyziológii. Pri samotnom vlkovi, ktorý sa chová v zajatí, už po troch až štyroch generáciách miznú charakteristické znaky na lebke, ako sú vyčnievajúce jarmové oblúky, výbežky na čelovej kosti, mení sa čiastočne vencový šev a mení sa i jeho psychofyziológia.

Netreba zoširoka rozvádzať celkový genealogický vývoj všetkých známych psích plemien, pretože to rozoberajú rozličné diela všeobecnej kynológie, nemožno však dogmaticky trvať na tom, že doterajšie teórie o pôvode psa sú konštantné a nemenné.

Vcelku platí názor, že predchodcom väčšiny plemien európskych poľovných psov bol *Canis familiaris intermedius*, ktorého našli v kultúrnych vrstvách Stredomoria. Len pri teriéroch sa predpokladá, že ich predkom bol *Canis familiaris palustris* – pes rašelinný, ktorý pochádzal z neolitických sídlisk Prednej Ázie.

Súčasná kynológia rozdeľuje poľovné psy do viacerých skupín, a to nielen podľa exteriérových znakov, akými sú celková veľkosť, tvar lebky, druh a farba srsti, tvar ušnic a podobne, ale aj podľa formy psychofyziologického prejavu, ako na zver a jej stopy reagujú, čiže podľa charakteristických vlastností.

Podľa týchto vlastností charakterizuje:

- hľadanie zveri so zdvihnutým nosom, zachytávanie jej pachu v závane vetra a fyziologický prvok vystavovania – skupinu stavačov,
- smelosť, odvaha a náruživé prenasledovanie zveri v podzemných dierach – skupinu brlohárov,
- sústredené a vytrvalé sledovanie aj starých stôp raticovej zveri – skupinu farbiarov,
- podobne možno podľa spôsobu práce charakterizovať aj skupiny sliedičov, lajok alebo chrtov.

Vari najvšestrannejšími vlastnosťami v horských a lesných poľovných revíroch sa vyznačujú duriče. Charakterizuje ich ochotné hľadanie zveri s nosom skloneným k zemi na veľkom priestore, no najmä vytrvalé a hlasité sledovanie čerstvej stopy. Práve tento charakteristický hlasový prejav duričov na stope a výdrž pri jej sledovaní je podľa zoologickej terminológie tým „signum diagnosticum exclusivum“, ktorým sa odlišujú od ostatných skupín poľovných psov.

Z okruhu blízkeho príbuzenstva duričov treba vylúčiť tých psích predkov, ktorí sa popri iných zhodných vlastnostiach nevyznačujú takým charakteristickým

atribútom, akým je vytrvalé a hlasité sledovanie čerstvej stopy zveri. Okrem už spomínaného psa rašelinného z obdobia neolitických kolových stavieb v Prednej Ázii, ide o severoafrického šakala (*Canis lupaster*), prípadne vlka etiópskeho (*Canis simensis*), od ktorých sa odvodzuje pôvod dnešných chrtov. Tieto plemená sa nevyznačujú hlasitosťou duričov, pri hľadaní a sledovaní zveri nepoužívajú čuch, ale len zrak a o zver sa zaujímajú iba kým ju vidia. Vtedy sa jej chcú zmocniť mimoriadne rýchlym behom.

A predsa sa nedá prejsť bez povšimnutia popri chrtoch ako vzdialených príbuzných duričov. Dávnoveké výtvarné umenie, najmä najstaršie egyptské kresby a reliéfy spodobňujú totiž psy, ktoré sa veľmi podobajú chrtom. Badať tu však dve etapy. Zatiaľ čo na najstarších kresbách vidieť len chrtie psy so vztýčenými ušnicami, na mladších kresbách sa už objavujú duriace psy s ovisnutými ušnicami. Dobré to rozoznať najmä na reliéfe objavenom pri vykopávkach v bývalom sídle asýrskeho kráľa Aššurnasirpala II. v blízkosti terajšieho irackého mesta Mosul. Ide o obdobie z rokov 883 – 859 pred n. l. a psy zobrazené na poľovnom motíve sa podobali už na naše duriče.

Hlavným rozlišovacím morfológickým znakom medzi týmito dvoma skupinami psov je teda tvar ušnice, lebo medzi tvarom hlavy, krku, hrudníka a výrazným oblúkom chrbtice nie sú podstatnejšie rozdiely. Natíska sa preto domnienka, že aj chrtie psy mohli v niektorých častiach afrického kontinentu a Prednej Ázie podliehať genetickému prerodu pripárením takých jedincov, ktoré mohli spôsobiť spomínanú morfológickú a fyziologickú zmenu. Pritom sa núka do pozornosti aj trojfarebný africký pes hyenovitý, ktorý hľadá zver podľa jej stôp a koristi sa zmocňuje hlasitým durením vo svorke. Isté však je, že duriaci pes dnešnej podoby nevznikol na jednom mieste, ani nie v jednom období.

Duriče sú najstaršou skupinou poľovných psov, z ktorých sa neskôr šľachtili stavače i farbiare. Duriče majú zo všetkých skupín poľovných psov najväčší počet plemien. Takmer každý európsky národ mal niekoľko plemien duričov, ktoré sa len ťažko dajú zhrnúť do jedného prehľadného registra. Medzinárodná kynologická federácia má vo svojej evidencii 86 plemien duričov. Evidované sú však len plemená z členských štátov tejto federácie.

Jednotlivé plemená duričov sa od seba odlišujú nielen veľkosťou, farbou a osrstením, ale aj rozličnými spôsobmi durenia a povahovými vlastnosťami. Všetky však vyvolávajú u poľovníkov rovnaké vzrušenie, rovnako podnecujú ich obrazotvornosť a zbližujú ich bez zreteľa na vek, národnosť, vzdelanie a spoločenské postavenie.